

ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವಾಲಯ—ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಡಾ.ಸುನಿತಾ ಟಿ.ಸಿ.¹

ಒಂದು ದೇಶದ ಹಿರಿಮೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಮೂಲತಃ ಮಾನವನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಅದು ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಮಾನವನ ಜೀವನಾನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಉದಾತ್ತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅಡಗಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾನವನನ್ನು ವಿಶ್ವ ಮಾನವನ್ನಾಗಿಸುವುದೇ ಕಲೆಯ ಪರಮೋದ್ದೇಶ ಅದು ಜನಾಂಗದ ಧೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪುಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನು ಕಂಡ ನೋಟವನ್ನು ಅದರ ಅಂದ ಚಂದವನ್ನೋ, ಕೇಳಿದ ಇಂಪನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಚಲನೆಯನ್ನೋ, ಹಲವು ವಿಧದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೋ, ಕಲೆಗಳಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇತಿಹಾಸ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾದರೆ, ಕಲೆ ಎಂಬುದು ಆ ದೇಶದ ಆಧವಾ ಸಮಾಜದ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲ್ಪಚಿತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಕುರುಡು ಕುರುಡಾಗಿ ರಚಿತವಾದುವಲ್ಲ. ನಿಯತ ಸೂತ್ರ, ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಯ ವಿಕಾಸಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತು, ಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಲಲಿತಕಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಜಾನಪದ ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ಕಲೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಧಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ

ಕೃತನಹಳ್ಳಿ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಸೇರಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 34ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1322ರಲ್ಲಿ

¹.ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ,ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ.

ಬರೆಸಲಾದ ಶಾಸನವು ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಮೂರನೇ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಗಡೂರಿನ ಕೊರವರ ಕೇತಗೌಡನು ಕ್ರಿ.ಶ.1164ರಲ್ಲಿ ಕೇತನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮಲ್ಲಿನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ತರುವಾಯ ಆತನ ಮಗನಾದ ಹೊಯ್ಸಳಗೌಡನು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು 156 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1322ರಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಭುಗಳು ಪುನಃ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿಸಿ ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗರ್ಭಗೃಹಗಳು ಎರಡು ಸುಕನಾಸಿ ಎರಡು ನವರಂಗ ಮತ್ತು ಮುಖಮಂಟಪಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಗರ್ಭಗೃಹ: ಗರ್ಭಗೃಹವು 8 ಅಡಿ ಉದ್ದ ಮತ್ತು 8 ಅಡಿ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಎರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಗರುಡ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಐದು ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವನು ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ದೇವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ಸುರುಳಿ ಕೀರ್ತಿಮುಖವನ್ನು ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವನ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ ದೇವತೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರದ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಇದೆ. ಈ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಎರಡು ಅಡಿ ಆಳವಾಗಿ ಒಳ ಸರಿದಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿಮುಖಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗರ್ಭಗೃಹದ ದ್ವಾರವು ಅಲಂಕರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರವಾಗಿರುವ ಅರೆಗಂಭಗಳಿವೆ. ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಳ್ಳಿ ಸುರುಳಿ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪ ಕಮಲದ ದಳಗಳ ಅಲಂಕರಣವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಲಾಟ ಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರ, ನೃತ್ಯಗಾರರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಎರಡು ಕಡೆ ಕುಬ್ಜ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಾಗಿಲ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಕ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಪದ್ಮವನ್ನು ಇಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣವು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.

ಸುಖನಾಸಿ: ಸುಕನಾಸಿಯು ಗರ್ಭಗೃಹದಷ್ಟೇ ಉದ್ದ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು, ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಗೋಡೆಯ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮಾಳ್ವರರ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಸುಖನಾಸಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪ ಕೀರ್ತಿಮುಖ. ಅರಳಿದ

ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುಕನಾಸಿಯು ದ್ವಾರವು ಸರಲವಾಗಿದೆ. ದ್ವಾರದ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ತೋರಣದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ದ್ವಾರ ಪಟ್ಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಮೀಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಲಾಟಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ತಿರುನಾಮವಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಐದು ಕಳಸಗಳಿದ್ದು, ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಕೊಂಬಿನ ಅಲಂಕರಣವಿದೆ.

ನವರಂಗ: ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಸುಕನಾಸಿಯ ಮುಂದಿರುವ ನವರಂಗವು 25 ಅಡಿ ಉದ್ದ, 25 ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು, ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ನಯವಾದ ಕೆತ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳು ಉಪಶೀತದ ಚೌಕಾ ಕಾಂಡದ ಭಾಗ ಬಳೆಗಳ ಗಾಲಿಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಘಂಟೆ, ಘಟಾ, ಗಾಲಿ, ಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ ಮದನಿಕ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊರಿಸಲು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಮುಗುಟಗಳ ಮೇಲೆ ಮದನಿಕ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊರಿಸದೇ ಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪ ಬೋದಿಗೆ ಫಲಗೈ ಉರುಳೆಕಾರದ ಕಪೋತವಿದೆ. ನವರಂಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಆಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಎಂಟು ಭುವನೇಶ್ವರಿಗಳನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರಕಾರವಾಗಿ, ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ, ಅಷ್ಟಮುಖವಾಗಿ, ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನವರಂಗದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ರಂಗವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ನವರಂಗದ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಲೋಹದ ಗರುಡು ವಾಹನವನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ನವರಂಗದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಕಂಬ ಕಂಬಗಳ ಪೀಠಗಳ ಮೇಲೆ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಸಲಾಗಿದೆ. ನವರಂಗದ ಬಾಗಿಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಏಳು ಪಟ್ಟಿಗಳಿದ್ದು, ಈ ಏಳು ಪಟ್ಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸುರುಳಿಯ ಒಳಗಿರುವ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪಗಳ ಅಲಂಕರಣ, ವಜ್ರದ ರೀತಿಯ ಅಲಂಕರಣ ವೈಷ್ಣವ ಶೈಲಿಯ ಅಲಂಕರಣ, ಬಳ್ಳಿ ಸುರುಳಿಗಳ ಅಲಂಕರಣ ಇದೆ. ಲಲಾಟಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಎಡ ಮತ್ತು ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಗಾರರ ನೃತ್ಯ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಾಗಿಲ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಚತುರ್ಭುಜ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ, ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ

ಸೇವಕಿಯರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ಸುರುಳಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಸುರುಳಿ ಕೀರ್ತಿಮುಖವಿದೆ. ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಪ್ರಭಾವಳಿ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ.

ಮುಖಮಂಟಪ: ಮುಖಮಂಟಪವು ಆಯತಾಕಾರವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಜಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ನಕ್ಷತ್ರಕಾರದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಚೌಕ, ಬಳೆಗಳ, ಗಾಲಿ, ಗಂಟೆ, ಘಟ, ಗಾಲಿ, ಪುಷ್ಪಬೋದಿಗೆ ಮತ್ತು ಉರುಳೇಯಾಕಾರದ ಕಪೋತ, ಕಪೋತದ ಮುಂದೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ವೀರ ಪುರುಷನ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖಮಂಟಪದ ಮೇಲ್ಭಾಗವೆಣಿಗೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಹಾಸಿ ಮುಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಮುಖಮಂಟಪದ ಕಪೋತವು ಇಳಿಜಾರಾಗಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಖಮಂಟಪದ ಮುಂದೆ ಸೋಪಾವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸೋಪಾನದ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಆನೆಗಳು ನಿಂತಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಇದರ ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಚೌಕಾಕಾರದ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ಬಲಿಪೀಠವನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ.

ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ಪಶ್ಚಿಮ ಗರ್ಭಗೃಹ: ಈ ಗರ್ಭಗೃಹವು ಸಹ ಎಂಟು ಅಡಿ ಉದ್ದ ಎಂಟು ಅಡಿ ಅಗಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಕಾರವಾಗಿರುವ ಪಾಣಿಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಗರ್ಭಗೃಹದ ದ್ವಾರವೂ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬಗಳು ನಕ್ಷತ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವಾಲಯದ ಕಂಬಗಳು ಶ್ರೀಕರ ಕಂಬಗಳ ಕಂಬಗಳಾಗಿದ್ದು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೂ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯುಗಾದಿಯಂದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಖಿನಾಸಿ: ಸುಕನಾಸಿಯು ಗರ್ಭಗೃಹದಷ್ಟೇ ಉದ್ದ ಅಗಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಈ ದೇವನು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೊಡಲಿ ಮತ್ತು ಫಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಉಳಿದೆರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಮುರಿದ ದಂತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಈತನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಖಿನಾಸಿ ದ್ವಾರವೂ ಸುಂದರವಾದ ಅಲಂಕರಣ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದೆರಡು ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿವೆ ಬಾಗಿಲ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಲಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾಲಂಧ್ರಗಳ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪದ

ಅಲಂಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಪುಷ್ಪ ಜಾಲಾಂಧ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಲಾಲಾಟಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಶೈವ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲ, ಡಮರುಗ, ಗಧಾ ಮತ್ತು ಫಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ನವರಂಗ: ನವರಂಗವು ಎರಡೂ ಗರ್ಭಗೃಹಗಳ ಮುಂದೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಡಿ ಉದ್ದ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಡಿ ಅಗಲವಾಗಿ ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಈ ಕಂಬಗಳು ಚೌಕ ಬಳೆಗಳ ಅಲಂಕರಣ, ಗಾಲಿ, ಘಂಟೆ, ಘಟಾ, ಗಾಲಿ, ಪುಷ್ಪ ಬೋದಿಗೆ, ಬಲಗೈ ಅದರ ಮೇಲೆ ಉರುಳೆಯಾಕಾರದ ಕಪೋತವಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಆಧಾರ ಬೋದಿಗೆ ಇದೆ. ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಂದಿಯನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನವರಂಗದ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಮಧ್ಯದ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿರುವ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಇದೆ. ಇದು ಎರಡು ಅಡಿ ಒಳಸರಿದಂತೆ ಗುಮ್ಮಟಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಚೌಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಅರಳಿದಂತೆ ಬಿಡಲಾಗಿರುವ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಾಗೂ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಬಿಡಲಾಗಿರುವ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗುಗಳು, ಕೀರ್ತಿಮುಖಗಳು ಮತ್ತು ಕಮಲದ ದಳಗಳ ಅಲಂಕರಣ ಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನವರಂಗದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿರುವ ಎಡಮುರಿ ಗಣಪತಿ. ಈ ಗಣಪತಿಯು ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವರು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ, ಫಲ, ದಂತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನು ತನ್ನ ಉದರಕ್ಕೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಪಶ್ಚಿಮ ಸುಖನಾಸಿ ದ್ವಾರದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವನು ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನು ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಲಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆತ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ ಶ್ರೀದೇವಿ ಮತ್ತು ಭೂದೇವಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ನಾಗಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಇದರ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಂಚಲೋಹದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಶಿವಲಿಂಗವಿದೆ. ಶಿವಲಿಂಗದ ಹಿಂದೆ ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಣಿಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಲಾಗಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿವಲಿಂಗವಿದೆ. ಉತ್ತರದ ಗೋಡೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ವೀರಭದ್ರನ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ದೇವನು ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲ,

ಡಮರು, ಖಡ್ಗ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಪಾತ್ರೆ, ಇದರ ಕೆಳಗೆ ರುಂಡವಿದೆ. ಈ ದೇವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಲಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸರಳವಾಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಗೋಡೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವನು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ, ಅಂಕುಶ, ಫಲ, ದಂತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನು ತನ್ನ ಉದರಕ್ಕೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ನಾರಾಯಣನ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಈ ದೇವನು ಚತುರ್ಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗಧಾ, ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಂಟಿಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ದೇವಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಗೋಡೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಈ ದೇವನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ತಲೆಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಪುಷ್ಪದ ಕೆತ್ತನೆಯಿದೆ. ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಫಲ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ ದೇವಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದೇವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಐದು ಕುದುರೆಗಳಿವೆ. ನವರಂಗದ ದ್ವಾರವು ಸರಳವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿದ್ದು, ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಕೆತ್ತನೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಲಾಟಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಾಗಿಲುವಾಡದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯ ಐದು ಚಿಕ್ಕ ಶಿಖರಗಳಿವೆ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವನ ನವರಂಗದ ಮುಂದೆ ಮುಖಮಂಟಪವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮುಖಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿವೆ ಈ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಚೌಕ, ಬಳೆಗಳ ಅಲಂಕರಣ ಗಾಲಿ, ಘಂಟೆ, ಘಟಾ, ಗಾಲಿ, ಪುಷ್ಪಬೋದಿಗೆ, ಫಲಗೈ, ಕಪೋತ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಹ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಕಾಂಡದ ಭಾಗ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರದ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗುಗಳು ಕೀರ್ತಿಮುಖ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಅರಳಿದ ಪದ್ಮಾಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನವರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಒಂದು ಸರಳವಾದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಸೋಪಾನಗಳಿವೆ. ನವರಂಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿ ತಂದ ಅಥವಾ ಮೂಲ ನಂದಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಕಲ್ಲಿನ ದಿಮ್ಮಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧಿಷ್ಠಾನ: ಶಿವನ ದೇವಾಲಯದ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗಿವೆ.

ಭಿತ್ತಿ: ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ತೆಳುವಾದ ಜೋಡಿ ಅರೆಗಂಬಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಸೇರಿಸಿ ಅಲಂಕರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭಿತ್ತಿಯ ಉತ್ತರದ ನವರಂಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಷ್ಠವಿದೆ. ಈ ಕೋಷ್ಠವನ್ನು ಎರಡು ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿಖರವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ಭಿತ್ತಿಯು ಶಿಥಿಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಲ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಪೋತ: ಭಿತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವ ಕಪೋತವು ಒಂದು ಅಡಿ ಮುಂಚಾಚಿದ್ದು, ಕಮಾನಿನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ದಂತದ ಅಲಂಕರಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಪೋತ ಮೇಲೆ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸುತ್ತಲೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹ ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎತ್ತರವಿರುವ ಕೈಪಿಡಿ ಗೋಡೆಗಳಿವೆ.

ಶಿಖರ: ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಶಿಖರವು ಮೂಲತಃ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವಂತಹ ಶಿಖರವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿಖರವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚೌಕಾಕಾರದ ಸ್ತೂಪಿಯಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಇರುವಂತಹ ಶಿಖರವು ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪದ ದಳಗಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕಳಸ, ಕಳಸದ ಮೇಲೆ ಪಂಚಲೋಹದ ಕಳಸವನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿಖರದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿರುವ ನಂದಿಗಳಿವೆ. ಸ್ತೂಪಿಯ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಮುಖಗಳಿವೆ. ಈ ಗರ್ಭಗೃಹದ ವಾಯುವ್ಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರನ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಗುಡಿಯಿದೆ. ಈ ಚಂಡಿಕೇಶ್ವರನು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಸಮಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವನು ದ್ವಿಭುಜವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲ, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಭಯಹಸ್ತ, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿರುವ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಭಾವಳಿಯನ್ನು ಅರ್ಧ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಪುಷ್ಪದ ದಳ ಮೊಗ್ಗು ಮತ್ತು ಸುರುಳಿಯಾಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ಬಿಡಿಸಿ ಕೆಳಭಾಗವನ್ನು ಕೀರ್ತಿ ಮುಖದಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವಾಲಯದ ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಭಿತ್ತಿ, ಕಪೋತ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಾರೆಯ ಶಿಖರವಿದೆ. ಇದು ಮೂರು ತಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಂಬಗಳ ಅಲಂಕರಣ

ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗರುಡ, ಆಂಜನೇಯ, ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೃಷ್ಣ, ಶಿಲ್ಪ ಬಿಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತೂಪಿಯು ಚೌಕಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಸ್ತೂಪಿಯ ಎರಡು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ತೂಪಿಯ ಮೇಲೆ ಪಂಚಲೋಹದ ಕಳಸವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಇದೆ.

ದ್ವಾರ ಮಂಟಪ: ಈ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಪ್ರಕಾರವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ದ್ವಾರಮಂಟಪವನ್ನು ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದ್ವಾರ ಮಂಟಪದ ಉಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ದ್ವಾರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಜಗತಿ. ಜಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಚೌಕ, ಅಷ್ಟಮುಖದ ಕಣಶಿಲೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಈ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಳವಾದ ಕಪೋತವಿದೆ. ಕಪೋತ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತಿರುವ ಆಂಜನೇಯ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅರಳಿದ ಪದ್ಮಾಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ದ್ವಾರಮಂಟಪದ ಮುಂದೆ ಎರಡೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಚೌಕಾಕಾರದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲಿಪೀಠವನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ - ಕನ್ನಡ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮೈಸೂರು,1979
2. ಸೂರ್ಯನಾಥ್ ಯು ಕಾಮತ್ -ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್-1984.
3. ನೀ.ಗಿರೀಗೌಡ-ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್-2011
4. ಗೋಪಾಲ್.ಆರ್.-ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಮೈಸೂರು-2009
5. ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿ.ಎಸ್.-ಹೊಯ್ಸಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ-1965.
6. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ.ಎಚ್.-ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ-2013.
7. ಅಪರ್ಣಾ.ಕೂ.ಸ.-ದೇವಾಲಯಗಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಪರಿಚಯ.ಹಂಪಿ-1999.
8. ಆರ್.ಆರ್.ದಿವಾಕರ್-ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ. ಸಂಪುಟ-1.ಬೆಂಗಳೂರು-1970